

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України щодо вдосконалення регулювання угод про визнання винуватості у кримінальних провадженнях щодо корупційних кримінальних правопорушень та кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією : Закон України від 29 жовт. 2024 р. № 4033-IX. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4033-20#n6>.

2. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України у зв'язку з ратифікацією Римського статуту Міжнародного кримінального суду та поправок до нього : Закон України від 9 жовт. 2024 р. № 4012-IX. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4012-20#n6>.

3. Загальні відомості про кількість зареєстрованих кримінальних правопорушень та результати їх досудового розслідування у січні-червні 2024 р. *Скільки скільки?* [сайт]. URL: surl.li/lzlieg.

4. Римський статут Міжнародного кримінального суду від 17 лип. 1998 р. URL : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_588.

5. Резолюція 3314 (XXIX) Генеральної Асамблеї ООН : міжнар. док. від 14 груд. 1974 р. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/169633_169633.

6. Міжнародна конвенція про припинення злочину апартеїду та покарання за нього від 30 листоп. 1973 р. *Ligazakon* : [сайт]. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/up750285?ed=1975_10_15.

Ахтирська Наталія Миколаївна,

в.о. начальника навчальної лабораторії
з вивчення права Європейського Союзу
Національної школи суддів України,
кандидат юридичних наук, доцент

РЕАЛІЗАЦІЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ВИМОГ ДО ЧЛЕНСТВА В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Основоположними цінностями ЄС є верховенство права та повага до прав людини. Ефективна (незалежна, якісна та дієва) судова система та ефективна боротьба з корупцією мають першорядне значення, так само як і повага до основоположних прав у законодавстві та на практиці.

Україна подала заявку на членство в ЄС 28 лютого 2022 року. Європейська Рада у грудні 2023 року ухвалила рішення про початок переговорів про вступ, а в червні 2024 року ухвалені рамки

переговорів. Під час політичного та економічного діалогу відбувся скрін стану виконання зобов'язань, визначених в Угоді про асоціацію України з ЄС, зокрема, стаття 22 якої має назву «Боротьба зі злочинністю та корупцією» та визначає, що «сторони співробітничать у боротьбі з кримінальною та незаконною організованою чи іншою діяльністю, а також з метою її попередження (ч.1) й таке співробітництво спрямовується на вирішення, *inter alia*, зокрема, таких проблем: економічні злочини, зокрема злочини у сфері оподаткування (п. «с» ч. 2), корупція як у приватному, так і в державному секторі (п. «d» ч. 2) [1].

30 жовтня 2024 року Європейська Комісія оприлюднила звіт щодо виконання Україною плану дій по євроінтеграції, в якому *66 разів звертається увага на стан боротьби з корупцією*, зокрема, особливо експертами звернена увага на наступне.

По-перше, наголошено на необхідності контролю за виділеними для України коштами. З початку російської агресії ЄС та його держави-члени мобілізували майже 122 мільярди євро на підтримку України та її народу. Український фонд набув чинності 1 березня 2024 року, надаючи до 50 мільярдів євро передбачуваної та гнучкої підтримки Україні на 2024-2027 роки. З цієї суми 12,4 млрд євро вже виплачені. У червні 2024 року Україна взяла на себе зобов'язання, що її компетентні органи тісно співпрацюватимуть у питаннях запобігання, виявлення та виправлення порушень, шахрайства, корупції та іншої незаконної діяльності, а також розслідування та судового переслідування злочинів, що впливають на допомогу, надану Україні в рамках Механізму для України. Єврокомісія створила в рамках Фонду допомоги Україні аудиторську комісію, покликану сприяти українським органам у контролі за використанням допомоги, що надається Києву, а також у запобіганні шахрайству, корупції та конфліктам інтересів. Цей орган функціонуватиме до 30 червня 2028 року.

По-друге, хоча Україна має певний рівень підготовки щодо судової влади, боротьби з корупцією та дотримання основоположних прав і досягла певного прогресу, слід продовжити вдосконалення законодавчої бази для розслідування та судового розгляду кримінальних справ, зокрема щодо високопосадової корупції, зокрема переглянути існуючі строки досудового розслідування та вилучити з Кримінального процесуального кодексу положення про автоматичне закриття справ; вжити ефективних заходів для усунення корупційних ризиків у Верховному Суді. У наступному році Україні необхідно збільшити кількість суддів Вищого антикорупційного суду та збільшити кількість адміністративного персоналу; продовжити зусилля

для подальшого покращення результатів розгляду справ щодо корупції на високому рівні, включаючи арешт та конфіскацію злочинних активів, зосередившись на справах щодо високопосадовців та резонансних справах, які стосуються системної корупції в найбільш важливих секторах та установах; усунути існуючі перешкоди, що заважають цим зусиллям; рішуче просунути реалізацію Державної антикорупційної програми до задовільного рівня; *продовжити посилення можливостей НАБУ щодо проведення судових експертиз та незалежного прослуховування телефонних розмов.*

По-третє, у наступному році Україна, зокрема, повинна досягти відчутного прогресу у виконанні плану заходів з імплементації Всеохоплюючого стратегічного плану реформування правоохоронних органів; запровадити прозорі та засновані на заслугах процедури набору та відбору на керівні посади в центральних та регіональних підрозділах Національної поліції та Державного бюро розслідувань із залученням незалежних експертів, а також суворі дисциплінарні та антикорупційні правила, адаптовані до місцевого контексту та спрямовані на усунення реальних корупційних ризиків.

По-четверте, дисциплінарні правопорушення, пов'язані з поведінкою суддів, мають бути визначені більш чітко, відповідно до рекомендацій GRECO. Для посилення підзвітності судової влади та довіри до неї з боку суспільства Україна має ухвалити законодавство, яке *перегляне систему декларацій доброчесності суддів.* Оновлена система має передбачати для суддів вищих судів тимчасову, але змістовну процедуру перевірки із залученням незалежних експертів

По-п'яте, Україні рекомендується внести зміни до строків давності для забезпечення більш ефективного притягнення до відповідальності за корупційні правопорушення; законодавчі зміни, спрямовані на вдосконалення інструменту укладання угод про визнання винуватості та запобігання процесуальним зловживанням під час кримінальних процесів.

По-шосте, Україна також має продовжити комплексну реформу Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, відповідно до законодавства ЄС.

По-сьоме, мандат СБУ має бути зосереджений на завданнях національної безпеки. Функції досудового розслідування СБУ мають бути передані *спеціальним правоохоронним органам, а її монополію на перехоплення телефонних розмов (прослуховування) - скасовано, а механізми та процедури внутрішнього нагляду мають бути оптимізовані відповідно до найкращих практик ЄС.*

По-восьме, Україна має зосередитися на *зміцненні доброчесності та боротьбі з корупцією в системі кримінального правосуддя*, зміцненні суспільної довіри та боротьбі з тяжкою та організованою злочинністю. Україна має запровадити прозорі та засновані на заслугах процедури набору та відбору на керівні посади в центральному та регіональних офісах НП та ДБР, із значним залученням незалежних експертів, а також сильну дисциплінарну та антикорупційну систему, адаптовану до місцевого контексту та спрямовану на подолання реальних корупційних ризиків.

Міжнародними експертами наголошено на позитивних змінах щодо міжнародного співробітництва правоохоронних органів. Так, з 1 квітня 2023 року по 29 лютого 2024 року Україна брала участь у 82 справах Євроюсту, більшість з яких стосувалися організованої злочинності, відмивання коштів, шахрайства та корупції. У період з 1 вересня 2023 року по 3 вересня 2024 року Україна створила 21 нову спільну слідчу групу з іноземними державами, у тому числі 15 ССГ з державами-членами ЄС. Крім того, 15 СОГ, створених до 1 вересня 2023 року, продовжують свою діяльність, таким чином, наразі налічується 30 СОГ з державами-членами ЄС [2].

Список використаних джерел

1. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011/card2#Card

2. Report «Ukraine 2024» Accompanying the document Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions. Communication on EU enlargement policy. Brussels, 30.10.2024. SWD (2024) 699 final. https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/document/download/1924a044-b30f-48a2-99c1-50edeac14da1_en?filename=Ukraine%20Report%202024.pdf